

## ДОКЛАД

### ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ КОМИТЕТ НА БЪЛГАРИЯ В СВЕТОВНИЯ ЕНЕРГИЕН СЪВЕТ ПРЕЗ 2025 Г.

Дейността на Националния комитет на България в Световния енергиен съвет (НКБСЕС) през 2025 г. следваше годишната работна програма и актуалните теми в областта на енергетиката, свързани с енергийната сигурност, стратегическото развитие на българския енергиен сектор, ядрената енергетика, иновациите, веригите на доставки, критичните суровини, човешкия капитал и предизвикателствата пред енергийния преход.

През годината Националният комитет участва в редица национални и международни инициативи, конференции, кръгли маси и експертни дискусии, които допринесоха за популяризирането на дейността на Световния енергиен съвет в България, както и за утвърждаване на ролята на НКБСЕС като платформа за стратегически енергиен диалог между институции, енергийни предприятия, научни организации, експерти и представители на бизнеса.

**В началото на 2025 г. НКБСЕС участва в подготовката на националния профил на България в рамките на World Energy Trilemma 2025.** В профила бе отчетено, че България традиционно има силна роля като енергиен фактор в Балканския регион, основана на ядрената енергетика, въглищните централи и водноелектрическите мощности. В същото време бе подчертано, че нарастващият дял на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ) създава нови предизвикателства пред балансирането на електроенергийната система.

В рамките на анализа бяха очертани основните приоритети пред стратегическото енергийно планиране на България - изграждане на нови ядрени мощности, увеличаване на дела на ВЕИ, развитие на междусистемната свързаност със съседните държави, развитие на водноелектрическите мощности и съхранението на енергия. Специално внимание бе поставено върху ролята на въглищните централи, които продължават да имат значение за електроенергийния баланс и за предоставянето на системни услуги, свързани с регулирането и балансирането на системата.

В профила на България по World Energy Trilemma бе поставен акцент и върху цената на капитала като ключов фактор за осъществяване на енергийния преход. Отчетено бе, че трансформацията на енергийния сектор изисква значителен финансов ресурс не само за изграждане на нови мощности, но и за развитие на

електропреносната инфраструктура, повишаване на трансграничните капацитети, инвестиции в персонал и развитие на веригите на доставки. Като основна цел бе формулирано гарантирането на енергийната сигурност на страната при поносима социално-икономическа цена и без създаване на рискове за националната икономика.

**В периода 4-6 юни 2025 г. представители на НКБСЕС взеха участие в международната конференция на Булатом**, проведена в к.к. Ривиера. Събитието събра представители на държавни институции, ядрената индустрия, регулаторни органи, проектни компании, доставчици, научни организации и международни партньори.

По време на пленарната сесия бяха обсъдени ключови въпроси за развитието на ядрената енергетика в България, включително подготовката на кадри, развитието на проекта за изграждане на 7 и 8 блок на АЕЦ „Козлодуй“, ролята на технологията AP1000, лицензионният процес, осигуряването на финансиране, преговорите с експортно-импортни банки и взаимодействието с Европейската комисия по отношение на режима за държавна помощ.

Особено внимание бе отделено на състоянието и плановете за развитие на електроенергийната система на България и ролята на ядрената енергетика в нея. Бяха разгледани планове за развитие на електропреносната мрежа 400 kV чрез реконструкция на определени електропроводи и подстанции, както и необходимостта от осигуряване на устойчивост на синхронните генератори. В контекста на скорошни случаи на системни нарушения и „блекаути“ в Европа бяха обсъдени предизвикателства, свързани с поддържането на мощностния баланс, намаляването на инерцията в системата, устойчивостта на електроенергийната система, технологичните загуби, ремонтните програми и рехабилитацията на енергийни мощности.

В рамките на конференцията бяха разгледани и теми, свързани с изграждането на европейска верига за доставки на ядрени технологии, участието на български доставчици в големи европейски проекти, ролята на индустриалната координация, промените в Закона за безопасно използване на ядрената енергия и отражението им върху лицензионния процес.

Представители на Westinghouse представиха развитието на проекта „Козлодуй 7 и 8: пътят към първия реактор AP1000 в Европа“, като бяха очертани основни технико-икономически характеристики на реакторната инсталация, пасивните системи за безопасност, оптимизацията на строителството и възможностите за различни режими на експлоатация. Представители на строителния сектор и на Hyundai представиха текущия етап и предизвикателствата пред подготвителните дейности, включително координацията между институции, проектанти и строители,

доставките на инертни материали, транспортните коридори и навременните доставки на ключово оборудване.

По време на конференцията бяха обсъдени още въпроси, свързани с турбинното оборудване, управлението на радиоактивните отпадъци, мобилния радиационен мониторинг, ролята на инженерите на собственика при големи ядрени проекти и международния опит при изграждането на нови ядрени мощности. Представен бе и проектът АЕЦ „Ел Дабаа“ в Египет, включително неговите основни характеристики, мащаб на заетостта, локализация и график за въвеждане в експлоатация.

В рамките на третия ден бе поставен акцент върху Националната стратегия за развитие на човешките ресурси в ядрената сфера 2022-2032 г. Бяха обсъдени предизвикателствата, свързани със застаряващата работна сила, пенсионирането и напускането на специалисти, ограниченото наемане на нови служители, качеството на висшето образование и неблагоприятните демографски тенденции. Тези теми имат пряко значение за дългосрочната устойчивост на ядрената индустрия и за осигуряването на кадри за новите ядрени проекти в България.

**На 24 юни 2025 г. НКБСЕС взе участие като съорганизатор в кръглата маса „FINANCING THE STONE“ - проекти с бързо изпълнение в Централна и Източна Европа.** Събитието бе посветено на стратегическото значение на критичните суровини, редкоземните елементи, веригите на доставки и възможностите България и държавите от Централна и Източна Европа да се позиционират като стратегически хъб за ресурсите на бъдещето.

По време на събитието бе подчертано, че устойчивата енергетика е пряко свързана с достъпа до редкоземни елементи, използвани при батерии, ветрогенератори и други стратегически технологии. Бяха обсъдени зависимостите от ограничен брой доставчици и необходимостта Европа да развива собствени възможности за търсене, проучване и добив на критични суровини. България бе представена като страна с потенциал в областта на минералните ресурси, добива на мед, лигнитните въглища и възможностите за извличане на ценни метали и редкоземни елементи.

В рамките на дискусиата НКБСЕС постави въпроса за възможното използване на иновативни ядрени технологии от най-ново поколение, включително малки модулни реактори, в подкрепа на добивната промишленост. Беше отбелязано, че подобни технологии могат да подпомогнат енергийната сигурност и автономност на минните комплекси, да осигурят електрическа и топлинна енергия, както и потенциал за когенерация и полигенерация в различните етапи на технологична обработка на добиваните ресурси. Освен това беше отчетено, че използването на

ядрени технологии може да подобри емисионния профил на жизнения цикъл на добивната дейност.

**На 30 септември 2025 г. НКБСЕС взе участие в Националната конференция „Компас 2025“, проведена в гр. София.** Събитието бе открито с политически панел, в който участваха представители на най-високо държавно равнище. В рамките на дискусиите бе подчертано, че енергията се превръща в ключова валута на глобалната икономика, а ядрената енергетика запазва ролята си на гръбнак на българската енергийна сигурност.

По време на конференцията бе акцентирано върху необходимостта България да привлича стратегически партньори, да развива нови енергийни коридори и да използва ядрения си потенциал като основа за стабилност и предвидимост. Бяха разгледани теми, свързани с развитието на малки модулни реактори, изграждането на 7 и 8 блок на АЕЦ „Козлодуй“, финансовата подкрепа за проекта, ролята на финансовия консултант, развитието на съоръжения за съхранение на енергия, както и проектите за помпено-акумулиращи водноелектрически централи (ПАВЕЦ).

Особено внимание бе отделено на междусистемната свързаност, коридорите Изток-Запад и Север-Юг, Вертикалния газов коридор и възможността България да изпълнява ролята на надежден балансър в региона. В рамките на конференцията бе обсъдена и ролята на енергийната дипломация, която придобива все по-голямо значение в условията на геополитическа несигурност, необходимост от диверсификация, защита на националните интереси и интеграция в европейските енергийни политики.

**На 21 октомври 2025 г. НКБСЕС взе участие в конференцията NetZero Lab: стратегически енергийни технологии, проведена в гр. София.** Конференцията бе открита от представители на Стопанския факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и NetZero Lab.

В рамките на първия панел бяха представени резултатите от доклада на NetZero Lab „Възможности и предизвикателства за България“ в контекста на научните изследвания и иновациите в подкрепа на енергийните технологии. Бяха разгледани основни направления, свързани със стратегическата рамка и институционалното развитие, финансирането и участието в европейски програми, ефективността и прилагането на иновациите, както и улесняването на достъпа до данни и знания.

Сред основните акценти бяха необходимостта от приемане на цялостен подход за развитие на научноизследователската и развойната дейност, по-доброто съгласуване със стратегическите документи на Европейския съюз, създаването на координационен център за стратегически енергийни технологии и създаването на

координационно звено за НИРД в енергийния сектор. Бе подчертано и значението на актуализирането на Националната стратегия за развитие на научните изследвания и Иновационната стратегия за интелигентна специализация, така че да бъдат отразени нововъзникващите технологии и ангажиментите на България по европейските политики.

В рамките на конференцията бяха обсъдени още необходимостта от гарантиране на публичен ресурс за участие в европейски програми, стартирането на Национален иновационен фонд, създаването на национална програма за капацитет в енергийните технологии, разработването на унифицирани ключови показатели за ефективност, насърчаването на публично-частните партньорства и изграждането на академично-индустриални мрежи. Бе обърнато внимание и на необходимостта от опростяване на процедурите за кандидатстване и подбор, използването на прозрачни инструменти за обмен на данни и по-активното интегриране на гражданската и интердисциплинарната наука.

По време на събитието бе поставен акцент върху потенциала на водородните технологии, ролята на центровете за върхови постижения, необходимостта те да бъдат отворени не само към академичните среди, но и към бизнеса, както и върху разбирането, че енергийните политики следва да бъдат интердисциплинарни.

**В периода 5-8 ноември 2025 г. НКБСЕС взе участие в международната конференция „Ядрена енергия за хората“, проведена в гр. Банско.** В рамките на откриващата сесия „News and Overviews“ бе представена лекция на тема „Energy and Industry: Interactions and Macroeconomic Perspectives for Bulgaria“ от секретаря на НКБСЕС д-р Борислав Боев.

Презентацията постави акцент върху взаимната зависимост между енергийния сектор и индустриалното развитие на страната. Беше подчертано, че структурата на електропотреблението в България се е променила съществено, като домакинствата са се превърнали в основен консуматор на електроенергия, докато индустрията е загубила своя водещ дял. Този процес води до стратегическо пренасочване на енергийната политика към социално субсидиране вместо към стимулиране на производителността и добавената стойност, което поражда дисбаланси в системата, пикови натоварвания и по-ниска икономическа ефективност на произведения мегаватчас.

Друг основен акцент бе поставен върху високите цени на електроенергията и тяхното отражение върху конкурентоспособността на българската индустрия. Сред основните причини бяха посочени ограниченият преносен капацитет, слабата свързаност с регионалните пазари и непазарният ефект на схемата за търговия с емисии. Като възможни решения бяха очертани разширяване на междусистемните връзки по направленията Изток-Запад и Север-Юг, увеличаване на инвестициите в

нови надеждни мощности, включително ядрени, водни и гъвкави производствени източници, както и насърчаване на дългосрочни договори между индустрията и производителите на електроенергия.

В заключителната част на презентацията бе предложена визия за балансирано енергийно и индустриално развитие на България. Сред приоритетите бяха посочени ограничаването на проинфлационните политики, развитието на националния човешки капитал, възстановяването на индустриалния дял в електропотреблението и укрепването на преносната инфраструктура. Основната теза бе, че енергетиката трябва отново да изпълнява своята икономическа функция - да бъде двигател на индустриалния растеж, конкурентоспособността и енергийната сигурност на страната.

В рамките на сесията „Human Resources in Nuclear“ секретаря на НКБСЕС д-р Борислав Боев представи и лекция на тема „Human Resources in Nuclear Energy - Current State and Prospects“. Презентацията разглежда човешкия капитал като ключов фактор за безопасността, устойчивостта и дългосрочното развитие на ядрената индустрия. Бе подчертано, че ефективното управление на човешките ресурси в този сектор обхваща целия цикъл - от образованието и професионалното обучение до постоянната оценка и усъвършенстване на компетенциите. Централно място в изложението зае методологията SAT - Systematic Approach to Training, разработена от МААЕ. Тя осигурява структурирана връзка между професионалните компетенции, изискванията за безопасност и производствените задачи. Бе посочено, че този подход гарантира придобиването на необходимите знания, умения и нагласи чрез ясно дефинирани етапи: анализ на нуждите, поставяне на цели, разработване на програми, провеждане на обучения и оценка на ефективността. Методът е приложим във всички фази от жизнения цикъл на ядрените съоръжения - от проектиране до извеждане от експлоатация.

В рамките на конференцията бе обърнато внимание и на младото поколение специалисти, постерните сесии, конкурсите за млади участници, подготовката на ученици и студенти, както и на необходимостта от устойчив трансфер на знания между поколенията. Това съответства на приоритетите на НКБСЕС за популяризиране на енергетиката сред младите специалисти и за подкрепа на развитието на експертен капацитет в сектора.

През 2025 г. дейността на НКБСЕС бе насочена към участие в експертни дискусии по ключови въпроси за бъдещето на българската енергетика. Основните тематични направления включваха развитието на ядрената енергетика, подготовката на кадри, енергийната сигурност, ролята на конвенционалните мощности,

интеграцията на ВЕИ, съхранението на енергия, критичните суровини, финансирането на енергийния преход, иновациите и технологичния трансфер.

Дейността на Националния комитет през 2025 г. потвърди необходимостта от поддържане на активен експертен диалог между институциите, индустрията, научните среди и международните организации. В условията на ускоряваща се енергийна трансформация, геополитическа несигурност и нарастваща необходимост от инвестиции в нови мощности, инфраструктура и човешки капитал, НКБСЕС продължи да работи за утвърждаване на балансиран, прагматичен и стратегически подход към развитието на българската енергетика.

### **ЗАКЛЮЧЕНИЕ:**

Управителният съвет на Националния комитет на България в Световния енергиен съвет предлага през 2026 година дейността на сдружението да продължи в следните направления:

- Защита на политика за дългосрочно устойчиво развитие на българския енергиен сектор.

- Активно участие в инициативите, изследванията и програмите на Световния енергиен съвет.

- Популяризиране дейността на Националния комитет на България в Световния енергиен съвет.

- Разширяване на участието на НКБСЕС в национални и международни експертни форуми, свързани с енергийната сигурност, енергийния преход, ядрената енергетика, критичните суровини и иновациите.

- Подкрепа за стратегическия диалог относно развитието на нови ядрени мощности, съхранението на енергия, електропреносната инфраструктура и ролята на конвенционалните мощности за стабилността на електроенергийната система.

- Насърчаване на взаимодействието между енергийния сектор, научните организации, университетите и бизнеса с оглед развитието на човешкия капитал, технологичния трансфер и иновациите.

- Привличане на нови членове.

- Продължаване процеса по създаване и популяризиране на Младежка секция към НКБСЕС.

- Подкрепа за подготовката и развитието на млади специалисти в енергетиката чрез участие в конференции, семинари, експертни дискусии и международни инициативи.

**УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ**